

Jan Bíba
Martin Štefek
(ed.)

**Cestou
politické
teorie**

K 70. narozeninám
Milana Znoje

Cestou politické teorie

K 70. narozeninám Milana Znoje

Jan Bíba, Martin Štefek (ed.)

Recenzovali:

Prof. JUDr. PhDr. Jan Wintř, Ph.D.

Doc. Mgr. Karel Kouba, Ph.D., M.A.

**Financováno
Evropskou unií**
NextGenerationEU

**Národní
plán
obnovy**

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Publikace byla vydána za podpory Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Národního plánu obnovy v rámci projektu Transformace pro VŠ na UK (reg. č. NPO_UK_MSMT-16602/2022).

Vydala Univerzita Karlova

Nakladatelství Karolinum

Praha 2023

Redakce Markéta Hofmeisterová

Grafická úprava Jan Šerých

Sazba DTP Nakladatelství Karolinum

Vydání první

© Univerzita Karlova, 2023

Editors © Jan Bíba, Martin Štefek, 2023

© Jan Bíba, Radek Buben, Vratislav Doubek, Vladimíra Dvořáková,
Jan Květina, Ondřej Slačálek, Martin Štefek

ISBN 978-80-246-5562-8

ISBN 978-80-246-5607-6 (pdf)

Univerzita Karlova
Nakladatelství Karolinum

www.karolinum.cz
ebooks@karolinum.cz

Obsah

Úvodem: Ústav politologie jako Komnata nejvyšší potřeby <i>(Jan Bība, Martin Štefek)</i>	7
Odložené počátky české politologie <i>(Martin Štefek, Ondřej Slačálek, Radek Buben)</i>	12
Znovuzrození české politologie <i>(Vladimíra Dvořáková)</i>	30
Co je politická teorie? <i>(Jan Bība, Martin Štefek)</i>	41
Politická historie na Ústavu politologie <i>(Vratislav Doubek)</i>	51
„A co třetí pojetí svobody, pane kolego?“ Politologický „útěk“ k jazykové realitě historické vědy <i>(Jan Květina)</i>	57
Resume	70
Seznam pramenů a zdrojů	73
Jmenný rejstřík	79

Úvodem: Ústav politologie jako Komnata nejvyšší potřeby

Jan Bíba, Martin Štefek

Je možné, či dokonce pravděpodobné, že čtenáře název tohoto úvodu odkazující k příběhům Harryho Pottera poněkud překvapí. Lze si představit, že si okamžitě položí některé z těchto otázek: Dá se o Ústavu politologie uvažovat jako o záhadné místnosti nacházející se kdesi v bradavické škole čar a kouzel, o místnosti, která se vždy ukáže jen těm, kdo ji skutečně potřebují? Je možné osobu Milana Znoje, jemuž je tato kniha věnována, spojovat s touto komnatou či postavou Harryho Pottera? A pokud na tyto otázky odpovíme kladně, je možné se dále ptát, v jakém smyslu lze Ústavu politologie připsat schopnost ukázat se, když je ho nejvíce třeba? V jakém smyslu lze nacházet podobnost mezi Milanem Znojem a Harry Potterem ve vztahu k této záhadné komnatě?

Ač se to může zdát nepravděpodobné, všechny texty přítomné v této knize, i když každý jiným způsobem, nabízejí na tyto otázky kladnou odpověď. Texty jsme rozdělili do dvou skupin. Zatímco první tři texty poskytují pohled na dějiny a hlavní sporné osy konstituce oboru politické vědy v Česku či bývalém Československu, zbylé dva jsou spíše osobními vzpomínkami na setkání jak s Ústavem politologie a politologií samotnou, tak na setkání s Milanem Znojem.

Ani tento text se ve své odpovědi na otázky, proč pro jeho autory Ústav politologie vždy byl (a doufejme, že také navždy bude) Komnatou nejvyšší potřeby a jakou roli v tom hrála a hraje osobnost Milana Znoje, nevyhne oběma výše zmíněným rovinám. Na rozdíl od struktury knihy však vyjde od osobní vzpomínky jednoho z autorů na první setkání s politologií a Milanem Znojem. Příběh začíná na Ústavu filozofie a religionistiky FF UK, kde si jeden čerstvý student prvního ročníku na večírku po bůhvíkolikáté skleničce vína přidrzel stěžoval svým

spolužákům a vyučujícím, že metafyzika, ontologie, fenomenologie a podobně jsou sice fajn, ale že v nabídce předmětů chybí politická filozofie. Onen student musel být toho večera asi hodně otravný, protože se mu kromě ujištění, že i politická filozofie je důležitá a má své skromné místo v rámci výuky filozofie, dostalo upozornění na to, že těmto „politologickým“ (sic) tématům se věnují na katedře politologie, a bylo mu doporučeno, aby šel tam. Následující rok si tedy jako druhý obor přibral politologii a začal studovat i na Ústavu politologie. Studijní plán pro studenty prvního ročníku předpokládal atestace z předmětů jako úvod do politologie a předmětů k dějinám české politiky a politického myšlení a na samotnou politickou filozofii v něm mnoho času nezbývalo.

Přesto, anebo právě proto, si dodnes živě pamatuje své první setkání s Milanem Znojem, které překvapivě neproběhlo na akademické půdě. V roce 2000 se Ústav politologie ze svého nuzného působiště v Celetné 13 (kde měl k dispozici jednu učebnu a jednu kancelář) stěhoval do Jinonic. Ještě před stěhováním již tehdy existující studentský spolek Polis zorganizoval exkurzi studentů politologie do nového působiště. Ten den bylo velmi chladno a na kopci v Jinonicích navíc nepříjemně profukovalo. Skupina studentů chvíli obhlížela staveniště, do něhož se měli zhruba za půl roku stěhovat, aby se poté odebrali do místní restaurace. Ta byla zvláštní v tom, že se nacházela v prvním patře panelového domu, v prostoru, který svou kompozicí připomínal běžný byt. A v té restauraci již z vyučujících ústavu čekal právě Milan Znoj. Následující večer byl jistě plný zajímavých filozofických disputací, jejich přesný obsah již však není po létech možné rekonstruovat. Když se pak ústav na podzim definitivně přestěhoval do Jinonic, nikdo ze studentů – ač jsme se o to mnozí snažili – onu restauraci již nenašel. Prošli jsme všechny panelové domy v okolí, ale po restauraci ani stopa. S jistou nadsázkou se tak nabízí otázka, zda toto restaurační zařízení nebylo tehdy ve skutečnosti onou otevřenou Komnatou nejvyšší potřeby a Milan Znoj tím, kdo ji dokázal nalézt a držet od ní klíč.

Jsmo přesvědčeni, že to, co onoho odpoledne platilo pro jednu restauraci ztracenou kdesi v Jinonicích, platí po celou dobu jeho existence i pro Ústav politologie. Ústav za celou svou dosud více než třicetiletou působnost plní roli zmiňované potterovské komnaty pro ty, kteří chtějí studovat politické otázky jak prizmatem politické teorie, tak prostřednictvím přístupů a přesvědčení, kritických k hlavním proudům současné politické vědy. Jak upozorňují ve svých textech Vladimíra Dvořáková či Martin Štefek nebo Ondřej Slačálek a Radek Buben, tento přístup je součástí „genetické“ výbavy Ústavu politologie od jeho počátku